

Η Σχολική Βιβλιοθήκη του Πειραματικού Γενικού Λυκείου Ιλίου

Δέσποινα Κουτλή, Καθηγήτρια Φυσικός
Υπεύθυνη Σχολικής Βιβλιοθήκης Πειραματικού ΓΕΛ Ιλίου
dkoutli@gmail.com

Περίληψη

Στο άρθρο υπάρχει σύντομη αναφορά στην ίδρυση, τη λειτουργία και τους στόχους της σχολικής Βιβλιοθήκης. Στη συνέχεια περιγράφονται οι τρόποι με τους οποίους η Βιβλιοθήκη υποστηρίζει το εκπαιδευτικό έργο.

Η ταυτότητα της Βιβλιοθήκης

Η Βιβλιοθήκη του σχολείου μας, πρώην 2^ο Λύκειο Ιλίου, άρχισε να λειτουργεί το 1985 σε περιορισμένο χώρο και με στοιχειώδη υποδομή. Το 1991, χρονιά που το σχολείο μετακινήθηκε σε νέο κτήριο, η Βιβλιοθήκη απέκτησε δική της αίθουσα, ειδικά διαμορφωμένη για να στεγάσει τους 1100 και πλέον τίτλους της συλλογής της. Την οργάνωση και τη λειτουργία της βιβλιοθήκης αναλάμβαναν εκπαιδευτικοί που κατά διαστήματα εργάζονταν σ' αυτήν πέραν του διδακτικού τους ωραρίου. Οι δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης, εκτός από το δανεισμό υλικού, επεκτάθηκαν και στην οργάνωση εκθέσεων βιβλίων, θεματικών εκθέσεων, σε προσκλήσεις συγγραφέων και σε άλλες δραστηριότητες.

Με την Γ2/693/19-2-1999 Υ.Α. το σχολείο μας επελέγη για τη δημιουργία Σχολικής Βιβλιοθήκης στο πλαίσιο του έργου "Ολυμπία-Ανάπτυξη της εφαρμογής των Σχολικών Βιβλιοθηκών στο Νομό Αττικής" του 1ου ΕΠΕΑΕΚ. Η νέα βιβλιοθήκη άρχισε να λειτουργεί το Φεβρουάριο του 2000.

Στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού της ρόλου, η Βιβλιοθήκη έχει ως στόχο να υποστηρίξει με ποικίλους τρόπους το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της ερευνητικής ικανότητας, της συγκριτικής μάθησης, της κριτικής σκέψης, αλλά και στην εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση διαφορετικών πηγών πληροφορίας. Με τον τρόπο αυτό το σχολικό βιβλίο παύει να είναι ο αποκλειστικός φορέας της γνώσης.

Ο πολυδιάστατος ρόλος μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης που υπερβαίνει τα όρια της τυπικής της αποστολής συνίσταται μεταξύ άλλων και στην υποστήριξη, με ποικίλους τρόπους, πολιτιστικών δραστηριοτήτων που υλοποιούνται στον χώρο της σχολικής μονάδας, με στόχο την αισθητική και πνευματική καλλιέργεια των μαθητών. Η Σχολική Βιβλιοθήκη είναι ο ζωτικός χώρος του σχολείου. Είναι χώρος έμπνευσης, διαλόγου και συνεργασίας των μαθητών με τους συμμαθητές και τους καθηγητές τους, χώρος ποικίλων εκδηλώσεων και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που διευρύνουν τον παραδοσιακό της ρόλο και προσφέρουν στα παιδιά τα απαραίτητα στοιχεία για μια σχέση ζωής με το βιβλίο, τη μουσική, την τέχνη και τον πολιτισμό γενικότερα.

Η υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου

Οι εκπαιδευτικοί στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών υποστηρίζονται από τη Βιβλιοθήκη με τους παρακάτω τρόπους:

1. Οργάνωση Μαθημάτων Δεξιοτήτων Βιβλιοθήκης και Πληροφοριακής Παιδείας

Απευθύνονται στα παιδιά της Α' και της Β' Λυκείου, η διάρκειά τους κυμαίνεται από 4-6 διδακτικές ώρες και οργανώνονται από την εκπαιδευτικό-υπεύθυνη της Βιβλιοθήκης σε συνεργασία με τους διδάσκοντες, των οποίων η παρουσία και η ενεργός συμμετοχή στα μαθήματα είναι απαραίτητη και σαφώς δεδομένη.

Τα Μαθήματα Δεξιοτήτων πραγματοποιούνται συνήθως στα μαθήματα της Νεοελληνικής ή Αγγλικής Γλώσσας ή της Τεχνολογίας για την Α' τάξη και των Αρχών Περιβαλλοντικών Επιστημών για τη Β' τάξη και στοχεύουν:

- ✓ στην εξοικείωση με τη Βιβλιοθήκη, τη συλλογή, τον εξοπλισμό της καθώς και το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- ✓ στην γνωριμία με το βιβλίο (είδη και μέρη βιβλίου),
- ✓ στην εξοικείωση με το Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης.

Τα Μαθήματα Πληροφοριακής Παιδείας υλοποιούνται στο πλαίσιο της εκπόνησης συνθετικής εργασίας σε κάποιο μάθημα. Τα παιδιά μαθαίνουν:

- ✓ τα διαδοχικά βήματα για την εκπόνηση της εργασίας,
- ✓ πώς να κρατούν σημειώσεις,
- ✓ πώς να συντάσσουν τη βιβλιογραφία,
- ✓ πώς να δομούν, να μορφοποιούν και να παρουσιάζουν την εργασία τους.

Όλα τα μαθήματα ολοκληρώνονται με ασκήσεις εμπέδωσης. Στα παιδιά δίνονται 2 φυλλάδια με ενημερωτικό υλικό και ασκήσεις, καθώς και ένας Οδηγός Εκπόνησης Εργασίας για τη σύνταξη-συγγραφή της αντίστοιχης εργασίας.

2. Οργάνωση μαθημάτων στο χώρο της Βιβλιοθήκης ή με χρήση του υποστηρικτικού της υλικού

Η Βιβλιοθήκη υποστηρίζει το διδακτικό έργο με την οργάνωση ειδικών μαθημάτων και ταινιομαθημάτων στο χώρο της, την οργάνωση και παρουσίαση εκπαιδευτικών μουσειοσκευών σε συνεργασία με μουσεία, τη σύνταξη βιβλιογραφιών και φύλλων εργασίας, το δανεισμό υλικού για το μάθημα στην τάξη και ο,τιδήποτε άλλο κριθεί αναγκαίο.

Ενδεικτικά, μερικά από τα μαθήματα που πραγματοποιήθηκαν είναι:

- ✓ “Μαθηματικά και Ποίηση”-Διδακτική παρέμβαση, συνδιδασκαλία μαθηματικού και φιλόλογου.
- ✓ “Γυναίκες Μαθηματικοί από την αρχαιότητα έως σήμερα”-Διδακτική παρέμβαση στα Μαθηματικά.
- ✓ “Μαθηματικά με τη χρήση Τ.Π.Ε.”- Διδασκαλία Μαθηματικών με χρήση ειδικού λογισμικού.
- ✓ “Το μέτρο του κόσμου” - Πειραματική διδασκαλία στο μάθημα της Φυσικής.
- ✓ Η Φιλοσοφική Συλλογή της Βιβλιοθήκης-Εξοικείωση και αξιοποίησή της (Φιλοσοφία Β΄ Λυκείου).
- ✓ Μαθήματα Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας σε όλες τις τάξεις με αξιοποίηση της συλλογής αλλά και των εκθέσεων σε μορφή πόστερ που δημιουργήθηκαν από τη Βιβλιοθήκη ειδικά για τα μαθήματα αυτά (π.χ. Ο Παπαδιαμάντης και η εποχή του, Ποιητές του Μεσοπολέμου, Αφιέρωμα στον Κ. Π. Καβάφη κ.λπ.)

Όσον αφορά τα ταινιομαθήματα, η υπεύθυνη της βιβλιοθήκης προτείνει στον διδάσκοντα την πραγματοποίηση του μαθήματος, ετοιμάζει έκθεση υλικού σχετική με το θέμα του ντοκιμαντέρ και σε συνεργασία με τον διδάσκοντα φύλλο εργασίας. Οι μαθητές παρατηρούν προσεκτικά τα εκθέματα και “προκαλούνται” να περιγράψουν όσα είδαν. Στη συνέχεια, παρακολουθούν την ταινία συμπληρώνοντας το φύλλο εργασίας, ενώ το μάθημα ολοκληρώνεται με συζήτηση. Ταινιομαθήματα πραγματοποιούνται στην Ιστορία, τη Λογοτεχνία, τη Φυσική, τα Μαθηματικά και σε άλλα μαθήματα.

3. Υποστήριξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούνται στο σχολείο

Λαμβάνοντας υπόψη τις νέες εκπαιδευτικές ανάγκες της εποχής και με στόχο να αξιοποιήσει βιώματα, γνώσεις, και δεξιότητες των μαθητών, το Σχολείο μας συμβάλλει αποφασιστικά προς την κατεύθυνση αυτή με την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων που περιλαμβάνουν ποικιλία δραστηριοτήτων όπως: συζητήσεις, ανάγνωση αποσπασμάτων από διάφορα λογοτεχνικά βιβλία από τις καθηγήτριες και τα παιδιά, αφηγήσεις από τα παιδιά, δημιουργία κειμένων και μετάφρασή τους στα Αγγλικά, παρακολούθηση ταινιών με παράλληλη συζήτηση και συμπλήρωση φύλλων εργασίας, επίλυση ασκήσεων, επίδειξη και εκτέλεση πειραμάτων, έρευνα στη Βιβλιοθήκη και στο διαδίκτυο και εκπόνηση εργασιών από τα παιδιά, παρουσίαση των εργασιών με χρήση PowerPoint, δημιουργία σεναρίου για την τελική παρουσίαση, δημιουργία ταινίας από το βιντεοσκοπημένο υλικό, παρακολούθηση και δημιουργία θεατρικών παραστάσεων. Επίσης αξιοποιούνται τεχνικές του εκπαιδευτικού δράματος όπως: συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σε συνδυασμό με παιχνίδι ρόλων, αγώνας επιχειρηματολογίας με παιχνίδι ρόλων, “Καυτή καρέκλα”, θεατρικό αναλόγιο, δραματοποίηση διαλόγου και απόδοσή του, δραματοποιημένη παρουσίαση μουσειοσκευής, μίμηση ραδιοφωνικής εκπομπής.

Η Βιβλιοθήκη με τον ενεργό της ρόλο στην υλοποίηση των ανωτέρω εκπαιδευτικών προγραμμάτων συμβάλλει στην προώθηση των νέων διδακτικών μεθόδων (διαθεματικότητα, μέθοδος σχεδίων εργασίας-project, ομαδοσυνεργατική, διερευνητική, βιωματική μάθηση), η χρήση των οποίων θεωρεί-

ται πλέον επιτακτική εκπαιδευτική ανάγκη. Επιμέρους δραστηριότητες των προγραμμάτων παρουσιάστηκαν σε ημερίδες και συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Λιουμπλιάνα, Άγκυρα, Βερολίνο).

Τα προγράμματα που πραγματοποιήθηκαν στο σχολείο μας και οργανώθηκαν ή υποστηρίχθηκαν από τη Βιβλιοθήκη τα τελευταία χρόνια ήταν τα εξής:

- ✓ "Τα Παναθήναια μέσα από τη Ζωφόρο του Παρθενώνα"- Βιβλιογραφική έρευνα ομάδας μαθητών, δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού και παρουσίασή του στους μαθητές του Σχολείου (Σχ. Έτος 2003-04, σε συνεργασία με το Κέντρο Μελετών Ακρόπολης).
- ✓ "Ενθαρρύνοντας τα κορίτσια στα Μαθηματικά"-Σχέδιο εργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος του ΚΕΘΙ-ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ "Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων" (Σχ. Έτος 2003-04)
- ✓ "Ελιά, το δέντρο που δίνει"-Διαθεματική προσέγγιση του ελαιόδεντρου, της ελιάς και του ελαιόλαδου, συνεργασία της Βιβλιοθήκης με το τμήμα Εικαστικών της Α' Λυκείου και τη Σχολική Χορωδία (Σχ. Έτος 2004-05).
- ✓ "Σεισμοί-Η γνώση σώζει"- Βιβλιογραφική έρευνα και δημιουργία ψηφιακής παρουσίασης στο πλαίσιο του μαθήματος Αρχές Περιβαλλοντικών Επιστημών της Β' Λυκείου (Σχ. Έτος 2005-06).
- ✓ "Ελληνιστική Αλεξάνδρεια-Ο φάρος της γνώσης" Διαθεματικό σχέδιο εργασίας με στόχο τη γνωριμία των παιδιών με τον Ελληνιστικό Κόσμο. Πραγματοποιήθηκε σε τμήμα της Α' Λυκείου από τη μαθηματικό και τη φιλόλογο και συνεργάστηκαν οι καθηγητές της Ιστορίας, των Θρησκευτικών, της Πληροφορικής και των Αγγλικών. (Σχ. Έτος 2005-06).
- ✓ Θεατρικό Εργαστήρι: "Μια πανέμορφη ιστορία - Η μέτρηση της Γης από τον Ερατοσθένη" Θεατρική απόδοση μυθιστορήματος του D. Guedj, Τα αστέρια της Βερενίκης στο πλαίσιο του προηγούμενου σχεδίου εργασίας.
- ✓ "Ο άνθρωπος που μετρούσε την άμμο - Συνδέοντας τα μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος με τη βοήθεια ενός λογοτεχνικού βιβλίου"- Διεπιστημονικό σχέδιο εργασίας που περιελάμβανε 40 διδακτικές παρεμβάσεις και δραστηριότητες σε 8 μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος. Πραγματοποιήθηκε σε τμήμα της Α' Λυκείου, διήρκεσε ένα σχολικό έτος και συνεργάστηκαν 8 καθηγητές διαφορετικών ειδικοτήτων με τη Βιβλιοθήκη σε συντονιστικό ρόλο (Σχ. Έτος 2006-07).
- ✓ "Το εύθραυστο εκκρεμές ή η βαριά Γη;"- Η λεκτική αντιπαράθεση (debate) στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών (Σχ. Έτος 2007-08).
- ✓ Θεατρικό Εργαστήρι: Φ. ΓΚ. Λόρκα "Ο Ματωμένος Γάμος" (Σχ. Έτος 2008-09).
- ✓ "Τα ξυστά της Χίου και τα Μαθηματικά τους"- Διαθεματικό σχέδιο εργασίας που πραγματοποιήθηκε σε τμήμα της Α' Λυκείου στα μαθήματα της Γεωμετρίας, της Νεοελληνικής Γλώσσας, των Αγγλικών και της Πληροφορικής. Οι δραστηριότητες περιελάμβαναν WebQuest,

βιβλιογραφική έρευνα, δημιουργία ψηφιακών παρουσιάσεων από τα παιδιά και τελική παρουσίαση με τη μορφή μίμησης τηλεοπτικής εκπομπής (Σχ. Έτος 2009-10).

- ✓ Θεατρικό Εργαστήρι: Α.Ν. Οστρόφσκι "Το ημερολόγιο ενός απατεώνα" (Σχ. Έτος 2009-10).

Όσον αφορά την υλοποίηση των προγραμμάτων η Βιβλιοθήκη:

- ✓ διαθέτει το χώρο, τη συλλογή και τον εξοπλισμό της σε πολλές από τις δραστηριότητες των προγραμμάτων και συμμετέχει στη διαδικασία διαμόρφωσης όλων των άλλων χώρων που χρησιμοποιούνται,
- ✓ επιμελείται τη σύνταξη των βιβλιογραφιών για όλες τις επιμέρους εργασίες,
- ✓ αναλαμβάνει την τήρηση ημερολογίου και τη φωτογράφιση των δραστηριοτήτων,
- ✓ δημιουργεί σε συνεργασία με τους διδάσκοντες θεματικές εκθέσεις σε έντυπη μορφή (πόστερ),
- ✓ επιμελείται, σε συνεργασία με τους διδάσκοντες, όλες τις ψηφιακές παρουσιάσεις που χρησιμοποιούνται στις συγκεκριμένες δραστηριότητες, καθώς και όλα τα έντυπα που διανέμονται στα παιδιά,
- ✓ επιμελείται το σχεδιασμό και την υλοποίηση του έντυπου υλικού προβολής των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (φυλλάδια, αφίσες, σελιδοδείκτες, προγράμματα θεατρικών παραστάσεων, προσκλήσεις),
- ✓ επιμελείται την έκδοση φυλλαδίων με την αναλυτική περιγραφή των ανωτέρω δραστηριοτήτων.

Ειδικότερα για τις θεατρικές παραστάσεις:

- ✓ συμμετείχε ενεργά στην προετοιμασία τους,
- ✓ πραγματοποίησε έρευνα στο διαδίκτυο σχετικά με τα έργα και τις παραστάσεις τους,
- ✓ σχεδίασε και υλοποίησε αφιέρωμα στον Φ. Γκ. Λόρκα, τόσο σε έντυπη όσο και σε ψηφιακή μορφή - Οργάνωσε έκθεση βιβλίων του ποιητή τόσο στη βιβλιοθήκη όσο και στο φουαγιέ του θεάτρου,
- ✓ σχεδίασε και υλοποίησε αφιέρωμα στον Α. Ν. Οστρόφσκι σε ψηφιακή μορφή.

Τι αποκομίζει η σχολική βιβλιοθήκη:

- ✓ δίνεται η ευκαιρία ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ της εκπαιδευτικού-υπεύθυνης της βιβλιοθήκης και των διδασκόντων καθηγητών σε συνθήκες ισοτιμίας, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και ειλικρίνειας,
- ✓ αναδεικνύεται ο εκπαιδευτικός ρόλος της βιβλιοθήκης που είναι η υποστήριξη του αναλυτικού προγράμματος. Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί ως χώρος μάθησης διαφορετικός από την κλασική αίθουσα διδασκαλίας,
- ✓ δημιουργείται πρωτότυπο υλικό που προστίθεται στη συλλογή της και αποτελεί αφετηρία και ερέθισμα για τη διεξαγωγή και άλλων σχεδίων εργασίας,

- ✓ δημιουργείται η δυνατότητα ανάπτυξης συνεργασιών με άλλες Σχολικές Βιβλιοθήκες, αφού το υλικό αυτό μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω δανεισμού. Επίσης, αναπτύσσονται σχέσεις και σε επίπεδο δανεισμού υλικού απαραίτητου για την ολοκλήρωση του σχεδίου εργασίας,
- ✓ "ζωντανεύει" η Σχολική Βιβλιοθήκη, καθώς πολλές δραστηριότητες πραγματοποιούνται στο χώρο της, ενώ τα παιδιά εξοικειώνονται με ένα διαφορετικό περιβάλλον εργασίας,
- ✓ αξιοποιούνται ποικιλότροπα οι συλλογές και ο εξοπλισμός της,
- ✓ γνωστοποιείται η λειτουργία και το έργο της στην ευρύτερη κοινότητα στο πλαίσιο μιας τελικής παρουσίασης των προγραμμάτων με ακροατήριο γονείς και άλλους τοπικούς φορείς.

4. Προετοιμασία των εκπαιδευτικών επισκέψεων

A. Συμμετοχή των μαθητών σε εκπαιδευτικά προγράμματα μουσείων

Η Βιβλιοθήκη επικοινωνεί με το τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μουσείων και επιλέγει το θέμα του προγράμματος που θα παρακολουθήσουν οι μαθητές, καθώς και την ημέρα, ώρα και διάρκεια της επίσκεψης αλλά και τον αριθμό των παιδιών που θα συμμετάσχουν. Με την παραλαβή του υλικού προετοιμασίας (φάκελος με φυλλάδια, διαφάνειες, CD-ROM κ.ά.) οργανώνεται η παρουσίασή του στη Βιβλιοθήκη. Συγκεκριμένα, δημιουργείται ένα μικρό φυλλάδιο με βάση το υλικό του φακέλου και παρουσιάζεται στα παιδιά το οπτικοακουστικό υλικό, πάντοτε σε συνεργασία με τους διδάσκοντες.

B. Ξενάγηση σε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο χωρίς συμμετοχή σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Στη συγκεκριμένη περίπτωση η προετοιμασία των παιδιών βασίζεται αποκλειστικά στο υλικό της Βιβλιοθήκης και, αν αυτό δεν κρίνεται επαρκές, πραγματοποιείται έρευνα στο διαδίκτυο. Με το υλικό αυτό οργανώνεται, στο χώρο της Βιβλιοθήκης ή στην αίθουσα εκδηλώσεων του Σχολείου, έκθεση που περιλαμβάνει βιβλία, περιοδικά, φυλλάδια, αφίσες, χάρτες, πίνακες και ό,τι άλλο θεωρηθεί απαραίτητο. Στη συνέχεια συντάσσεται φυλλάδιο που διανέμεται στα παιδιά και ακολουθεί ψηφιακή παρουσίαση του υλικού.

5. Υποστήριξη των σχολικών εορτών

Η Βιβλιοθήκη συμμετέχει ενεργά στην οργάνωση των σχολικών εορτών οργανώνοντας εκθέσεις βιβλίων και άλλων εντύπων, τόσο στο χώρο της όσο και στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, φιλοτεχνώντας το πρόγραμμα της γιορτής και δημιουργώντας εκθέσεις τόσο σε έντυπη μορφή (πρόσθετο) όσο και σε ψηφιακή μορφή (PowerPoint). Ενδεικτικά:

- ✓ εικαστικές μαρτυρίες από τον πόλεμο την κατοχή και την αντίσταση,
- ✓ η εποποιία του 1940-41.,
- ✓ αφιέρωμα στην εξέγερση του Πολυτεχνείου,
- ✓ Ιστορικό Χρονολόγιο της Επανάστασης του 1821,
- ✓ Ακρόπολη 1940-44.

6. Συμμετοχή σε ενδοσχολικά επιμορφωτικά σεμινάρια

Η Βιβλιοθήκη, εκτός από την ενεργό συμμετοχή της στην οργάνωσή τους, συμμετείχε και με εισηγήσεις στα δύο ενδοσχολικά σεμινάρια που οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν στο Λύκειό μας τα σχολικά έτη 2008-09 και 2009-10. Οι εισηγήσεις αφορούσαν την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου από τη Σχολική Βιβλιοθήκη και την παρουσίαση συγκεκριμένων παραδειγμάτων. Τα σεμινάρια παρακολούθησαν καθηγητές του σχολείου μας καθώς και καθηγητές από γειτονικά σχολεία.